

PAASTUAJA VIIES PÜHAPÄEV AD 2022

Hb 9:11–15 (1Ms 22:1–13; Jh 11:47–53)

11 Aga kui Kristus tuli tulevaste hüvede ülempreestrina, suurema ja täiuslikuma telgiga, mis ei ole kätega tehtud, see tähendab ei ole osa sellest loomisest,

12 siis Ta läks sisse mitte sikkude ja vasikate verega, vaid iseenda verega, minnes ühe korra kõige pühamasse paika, saavutas Ta meile igavese lunastuse.

13 Sest kui sikkude ja härgade veri ja lehma tuhk, mida piserdatakse rüvetunute peale, pühitseb liha puhtuseks,

14 kui palju enam siis Kristuse veri. Kristus, kes igavese Vaimu läbi ohverdas iseene laimatuna Jumalale, puhastab meie südametunnistuse surnud tegudest teenima elavat Jumalat.

15 Seepärast ongi Tema uue lepingu vahemees selleks, et kutsutud – kui Tema surm oli saanud lunastuseks esimese lepingu aegsetest üleastumistest – saaksid kätte igavese pärandi töötuse.

Sissejuhatus

Kirjas heebrealastele endas ei nimetata selle kirjutajat. Traditsiooniliselt on autoriks peetud apostel Paulust, kuid juba varakult on olnud neid, kes on selles kahelnud. Tänapäeval jäetakse Heebrea kirja autorlus lahtiseks, sageli seostatakse seda siiski Pauluse või tema koolkonnaga. Pauluse kõrval on kirja autoriks peetud ka näiteks Rooma Clemensit¹, Barnabast, evangelist Luukast, Apollost ja teisi. On üsna tõenäoline, et kiri pärineb esimese sajandi kuuekümnendate aastate esimesest poolest, s.t on kirjutatud enne Jeruusalemma templi hävitamist aastal 70. On ka autoreid, kes seostavad Heebrea kirja keiser Domitianuse valitsemisajal (89–96) aset leidnud kristlaste tagakiusamisega.

Heebrea kirja eesmärgiks näib olevat taganemise või ükskõiksusse langemise ohus olevate kristlaste manitsemine ja julgustamine², tõenäoliselt olukorras, kus kas varasemalt kogetud või parajasti toimuv tagakiusamine on teravalt tõstatanud küsimuse kristliku usu juurde jäämise ja sellest tunnistuse andmise mõttekusest. Üheks väljapääsuks tagakiusamisest näib olevat olnud [vähemalt väliselt] tagasi pöördumine vanatestamentliku usu ja praktika juurde.

Kiri heebrealastele astub taolisele mõtteviisile jõuliselt vastu, näidates, et Vana Testament, iseäranis selle rituaalne praktika, oli vaid Kristuses teostunud lunastuse

¹ Seda võivad nii kinnitada kui ümber lükata Clemensi 1. kirjas sisalduvad otsesed või kaudsed Heebrea kirja tsitaadid, nt XXXVI peatükis.

² Vennad, ma kutsun teid üles, võtke heaks see julgustussõna! (Hb 13:22)

eelpilt ja ettekuulutus ning on sestpeale määratud lakkama. Kristus on tõeline ülempreester ning ainus ohver ja vahemees Jumala ja inimeste vahel – Temast loobumine ning vana usu ja vanade ohvrite juurde tagasi pöördumine tähendaks Kristuse jalge alla tallamist ja uuesti risti löömist ning kujutaks endast hukatuslikku viga, pattu, millele ei ole lepitust, kuna ainus võimalik Lepitaja on tagasi lükatud (Hb 6:4–6; 10:29).

Kristus ületab kõik, nii prohvetid (Hb 1:1–3), inglid (Hb 1:5–2:18) kui ka Moosese (Hb 3:1–6), samuti kõik Vana Testamendi ohvrid (Hb 4–9), Ta pole mitte Aaroni soost või mõnest muust inimlikust suguvõsast preester, vaid sarnaselt Melkisedekile, kes on Tema eelkuju, ilma alguse ja otsata (Hb 7:3). Kristus on muutumatu, «seesama eile ja täna ja igavesti» (Hb 13), ning Tema lunastus- ja lepitusohver on lõplik: «Sest üheainsa ohvriga on Ta teinud pühitsetavad jäädavalt täiuslikuks.» (Hb 10:14)

Kristus on Jumala viimane sõna inimkonnale, Temas on kõik alguse saanud ja Temas viiakse kõik lõpule: «Jumal, kes muiste palju kordi ja mitmel viisil rääkis esivanematele prohvetite kaudu, on nüüd päevade lõpul meile rääkinud Poja kaudu, kelle Ta on seadnud kõigi asjade pärijaks, kelle läbi Ta on ka maailmad teinud, kes, olles Tema kirkuse kiirgus ja Tema olemuse kaju ning kandes kõiksust oma väe sõnaga, on pärast seda, kui Ta oli täide viinud pattudest puhastamise, istunud Ausuuruse paremale käele kõrgeimas taevas ning saanud ülemaks inglitest, kuivõrd Ta on pärinud neist ülevama nime.» (Hb 1:1–4)

Kristust kujutatakse Heebrea kirjas ka eeskujuna ja julgustusena eriti neile, keda taga kiusatakse või kes on sattunud mõne muu kiusatuse küüsi: Ta on olnud kõiges kiusatud nagu meiegi ning just seetõttu suudab Ta inimesi mõista, neile andestada ja neid aidata (Hb 4:15).

Kiri heebrealastele seostab kristlaseks olemise ja kristliku usu praktiseerimine nii isiklikus usus kindlaks jäämise kui ka ühise tunnistusega ja koguduse osadusega, kelle kooskäimisi ei tohi unarusse jätta (Hb 10:25). Kristlikus koguduses nähakse uut Jumala rahvast, Uue Lepingu rahvast, kes on puhastatud Kristuse vere piserdamisega ning kelle ühtekuuluvus ületab nii aja kui ruumi, kaasa arvatud tagakiusamised ja surma. Neile, kes usus kindlaks jäävad ja kannatusteski ei tagane, töötatakse rahu, mida on igatsenud ja mille poole on püüelnud kõigi aegade vagad, kellest paljusid tuuakse ka kristlastele kindlameelse usu eeskujuks (Hb 11).

Need, kes on kuulekad ja jäävad ustavaks, võivad teada, et «rahu Jumal, kes igavese lepingu verega on surnuist üles toonud lammaste suure Karjase, meie Issanda Jeesuse», valmistab neid «kõiges heas tegema Tema tahtmist» ja saadab korda, «mis on Tema silmis meelepärane» (Hb 13:20j).

Kiri heebrealastele on nii teoloogiline kui kirjanduslik meistriteos, mida ei tohi mingil juhul taandada vaid heebrea päritolu lugejaile mõeldud apologetiliseks või pelgalt Vana Testamendi kommentaariks mõeldud kirjutiseks, vaid mille keskseks sõnumiks on tunnistus Kristuse ainulaadsest ja täiuslikust ohvrast, mille kaudu on kõigile neile, kes Temasse usuvad ja Talle ustavaks jäävad, avatud ligipääs «Siioni mäe juurde ja elava Jumala linna, taevase Jeruusalemma juurde» (Hb 12:22).

Keelelisi märkuseid

Kristus – Χριστός – sõna Χριστός tuleneb verbist χρίω – «võidma», «salvima» – ja tähendab sedasama, mida heebrea מָשִׁיחַ – «Messias», «Võitu».

Tuli – παραγενόμενος – sõna παραγίνομαι tähendab «ligi/lähedale tulema», «lähenema», «[avalikult] üles astuma», ka «avalikuks saama».

Tulevaste – γενομένων – sõna γίνομαι tähendab «saama», «sündima», niisiis võiks tõlkida ka «sündivate».

Hüvede – ἀγαθῶν – sõna ἀγαθός tähendab «hea».³

Ülempreestrina – ἀρχιερέως – sõna ἀρχιερέως koosneb sõnadest ἀρχή – «algus», «esimene», «ülem» – ja ἱερέως – «preester», «pühamees», mis omakorda tuleneb sõnast ἱερός – «pühitsetud», «püha», «Jumalale kuuluv».⁴

Kõige pühamasse paika – εἰς τὰ ἅγια – sõnasõnalt: «pühadesse [paikadesse]». Sõna ἅγιος – «püha» – kaastähenduseks on aukartustäratavus.

Saavutas – εὐράμενος – sõna εὐρίσκω tähendab «leidma», ka «[millenigi] jõudma (näiteks mõttetegevuse tulemusel)», samuti «[midagi] kindlaks tegema» ja isegi «[midagi endale] kindlustama/tagama».⁵

Meile – originaaltekstis vastav sõna puudub.

Igavese – αἰώνιαν – sõna αἰώνιος kasutatakse eeskätt ilma alguse ja lõputa olemise kohta, ent see võib tähistada ka ajastut kui teatud terviklikku (ja enamasti inimlikult mõõtnatut) ajavahemikku.

³ 1739. aasta Piiblis: «hea asjade»; 1968. aasta piiblitõlkes: «heade andide».

⁴ Eestikeelne sõna «preester» tuleneb sõnast πρεσβύτερος – «vanem», «kogudusevanem».

⁵ 1739. aasta Piiblis: «[iggawest ärralunnastamist] leidnud».

Lunastuse – λύτρωσιν – sõna λύτρωσις – «lunastus», «vabastamine» – tuleneb verbist λύω – «[seotut] lahti päästma», «valla päästma», «vabaks laskma», «lahti mõistma».

Rüvetunute – τὸς κεκοινωμένους – sõna κοινώω tuleneb sõnast κοινός, mille algtäendus on «tavapärase», «üldomane»⁶, ent millel võib sarnaselt ladina sõnale *vulgaris* olla ka tugev negatiivne või halvustav kaastäendus: «labane», «vulgaarne», «profaanne», siinses kontekstis ehk kõige sobivamalt: «[rituaalselt] ebapuhas».

Pühitseb – ἀγιάζει – sõna ἀγιάζω – «pühitsema» – tähistab eeskätt millegi/kellegi Jumalale või jumalateenistuslikuks otstarbeks eraldamist, samuti puhastamist.

Liha – τῆς σαρκός – sõna σάρξ tähendab «liha», tähistades Uues Testamendis, eriti Pauluse kirjades, sageli inimese langenud, patust olemust, vahel ka neutraalselt inimese ihu või kõike elavat.

Kristuse veri. Kristus, kes – originaalis τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ὅς – «Kristuse veri, kes».

Vaimu – πνεύματος – sõna πνεῦμα tuleneb verbist πνέω – «hingama», «puhuma» – ja tähistab sarnaselt heebrea sõnale נַחַח nii vaimu, tuult kui ka hingeõhku.

Südametunnistuse – τὴν συνείδησιν – sõna συνείδησις – «südametunnistus», «äratundmine» – koosneb kaasaütlevast eessõnast σύν ja verbist εἶδω – «nägema», «ära tundma», «mõistma».

Surnud – νεκρῶν – sõna νεκρός – «surnud», «surnu» – etümoloogia viitab väidetavalt kadumisele või hajumisele (haihtumisele).

Tegudest – ἔργων – sõna ἔργον tähendab «tegevus», «ettevõtmine», «töö», «[teatava töö teostamiseks] tehtav».

Seepärast – διὰ τοῦτο – võiks tõlkida ka: «seeläbi».

Lunastuseks – εἰς ἀπολύτρωσιν – sõna ἀπολύτρωσις – sõnasõnalt «äralunastamine» – tähistab eeskätt lunastamise kui kellegi vabaksostmise, lunaraha maksmise akti või ka lunastatu vabakslaskmise akti.

Saaksid kätte – λάβωσιν – õigupoolest: «võiksid võtta vastu».

Pärandi – τῆς...κληρονομίας – sõna κληρονομία koosneb sõnadest κληρός – «liisk», «liisuosa» – ja νόμος – «seadus», «korraldus», «asjakorraldus».

⁶ Siit tuleneb ka eri murdeid või keeli kõnelevate rahvaste ühise suhtlemiskeele kohta tarvitav mõiste κοινή – «koinee».

Töotuse – τὴν ἐπαγγελίαν – sõna ἐπαγγελία – «töotus», «väljakuulutamine» – kaastähenduseks on kellegi sobivuse või valmisoleku kinnitamine või tunnustamine.

Sisuline analüüs

Kirjas heebrealastele nimetatakse Kristust ülempreestriks kümnekonnal korral, tuues esile nii Tema sarnasuse vana lepingu preesterkonnaga – sellena, kelle ülesandeks on seista vahemehena Jumala ja inimeste vahel –, kui ka erinevuse, mis seisneb selles, et Kristus ei põlvne mitte mõnest inimlikust preesterlikust suguvõsast ega ole mitte inimeste poolt ametisse seatud (rääkimata, et Ta oleks selle ameti endale ise võtnud), vaid Jumal ise on Ta «Melkisedeki korra järgi», s.t ilma alguse ja lõputa, ametisse seadnud (vt nt Hb 5:4–10 ja Hb 7:1–17).

Nagu kogu Moosese Seadus, nii on ka vana lepingu preestriamet «vaid tulevaste hüvede vari, mitte nende hüvede täiskuju, siis see ei või mitte kunagi teha täiuslikuks neid, kes tulevad Jumala ette igal aastal nendesamade ohvritega, mida nad alatasa ohverdavad» (Hb 10:1), sest «kui esimene leping oleks olnud laitmatu, siis ei oleks otsitud kohta teisele» (Hb 7:7).

Vana lepingu piltide kaudu ettekuulutatud «hüvede täiskuju» on Kristus, kes on tõelise ülempreestrina «ohverdanud üheainsa ohvri pattude eest» (Hb 10:12) ja «teinud pühitsetavad jäädavalt täiuslikuks» (Hb 10:14). Ta «ei ole sunnitud teiste ülempreestrite kombel päevast päeva tooma esmalt ohvreid omaenda pattude eest ja alles seejärel rahva pattude eest, sest seda Ta on teinud ühe korra ja alatiseks, kui Ta ohverdas iseenda» (Hb 7:27).

Heebrea kirja üheksanda peatüki esimeses pooles kirjeldatakse vana lepingu pühamut, kusjuures mõistetavalt pühendatakse eestelgist märksa rohkem tähelepanu kõige pühamale paigale, «kus oli kuldne suitsutusaltar ja lepingulaegas, mis oli üleni kullaga kaetud. Selles olid kuldkruus mannaga ja Aaroni kepp, mis oli õitsenud, ja lepingulauad; selle kohal aga kirkuse keerubid lepingukaant varjamas.» (Hb 9:4j)

Selles, et on olemas eestelk ning et sellest eraldatud pühimasse paika on luba minna vaid ülempreestril kord aastas ning «mitte ilma vereta, mille ta ohverdab iseenda ja rahva poolt teadmatult tehtud pattude eest» (Hb 9:7) nähakse selget märki, et tee tõelisse «kõigepühamasse» (s.t taevasse, Jumala armu aujärje ette – vrd Hb 10:19j), ei olnud vana lepingu päevil veel tõeliselt avatud ega isegi avalikuks tehtud (vrd Hb 9:8) ning need «annid ja ohvid, mida endisel kombel ohverdatakse, ei suuda teha jumalateenijat täiuslikuks südametunnistuse poolest» (Hb 9:9).

Just siin saab nähtavaks (ning teostub) Kristuse kui tõelise ülempreestri ja Tema teenistuse erilisus: Ta ei ole tulnud jätkama vana lepingu ohvriteenistust inimkättega

rajatud pühamus või kogudusetelgis, vaid Ta on tulnud «suurema ja täiuslikuma telgiga, mis ei ole kätega tehtud, see tähendab ei ole osa sellest loomisest» (Hb 9:11). Selleks telgiks on Tema oma ihu⁷, nii nagu seesama ihu on ka tõeline ohver, mida Jumal tahab kõigi muude tapa-, roa-, põletus- ja patuohvrite asemel, kuna viimased ei suuda inimeste patte ära võtta, vaid neid üksnes meelde tuletada (vt Hb 10:3–10). Kristus on nii tempel, preester kui ohver – ainus tõeline lepitusohver inimeste lunastamiseks ja pattudest puhastamiseks.

Eriliselt rõhutatakse, et Kristus «läks kõige pühamasse paika» oma *verega* (mitte sikkude ega härgade verrega) ning just Tema *veri* on see, mis «puhastab meie südametunnistuse surnud tegudest teenima elavat Jumalat» (Hb 9:14). Kuna veres on iga elusolendi hing, siis kuulub veri enesestmõistetavalt Jumalale ning seda ei tohi süüa ega mingil muul viisil tarvitada, vaid see tuleb tuua lepitusohvrina Issanda altarile (3Ms 17:11).

Põletusohvrite ja tänuohvrite puhul tuli veri piserdada ümberringi altarile (3Ms 1:5.11 ja 3Ms 3:2.8.13), patuohvrite puhul oli riitus veidi teistsugune: «Ja võitnud preester võtku härjavärsi veri ning viigu kogudusetelki! Siis preester kastku oma sõrm verre ja tilgutagu verd Issanda ees seitse korda pühamu eesriide ees! Ja preester määrigu verd Issanda ees kogudusetelgis oleva healõhnalise suitsutusohvri altari sarvedele ning valagu kõik härjavärsi veri põletusohvrialtari aluse kõrvale, mis on kogudusetelgi ukse juures!» (3Ms 4:5jj)

Suurel lepituspäeval pidi ülempreester võtma härjavärsi vere ning piserdama seda pühimas paigas asuva lepituskaane esikülje peale ja siis veel seitse korda lepituskaane ette (3Ms 16:14). Samamoodi pidi ta tegema ka patuohvri siku verrega (3Ms 16:15) ning viimaks segama härjavärsi ja siku vere ning määrima sellega kogudusetelgis asuva altari sarvi ja seda seitse korda piserdama (3Ms 16:18j).

Nende riituste tähenduseks oli rahva puhastamine ja Jumalaga lepitamine: «Sest sel päeval toimetatakse lepitust teie eest, et teid puhastada; te peate saama puhtaks kõigist oma pattudest Issanda ees!» (3Ms 16:30) Heebrea kiri näeb siin aga eelkujutist Kristusest ja Tema verest, mille läbi need, kes on sellega piserdatud (vrd Hb 10:22 ja Hb 12:24), on Jumalaga lepitatud, oma patud andeks saanud ja kurjast südametunnistusest ning selle «surnud tegudest» (Hb 9:14) puhastatud.

Heebrea kiri käsitleb Kristuse lunastustööd kolmetahulisena: esiteks Tema ennastandev, lunastav ohvrisurm, teiseks Tema ülendamine ehk sisenemine taevasesse pühamusse, Jumala aujärje ette, kuhu meilgi on «Tema vere varal julgus sisse minna» (Hb 10:19), ning kolmandaks see, et seal taevas Ta «esindab meid Jumala palge ees» (vrd Hb 9:24),

⁷ Siinkohal on sobilik meenutada Johannese evangeeliumi proloogi, kus öeldakse: καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν – sõnasõnalalt: «Ja Sõna sai lihaks ja *telkis* meie keskel.» (Jh 1:14)

kuni Ta kord «ilmub teist korda mitte enam patu pärast, vaid päästma neid, kes Teda ootavad» (Hb 9:28).

Kristuse veri, mis «puhastab meie südametunnistuse surnud tegudest teenima elavat Jumalat», ei ole mitte ainult Kristuse ristisurma tähistav võrdpilt, vaid tegemist on uue lepingu verega, millega «piserdamist» on võimatu mitte seostada osasaamisega armulauasakramendist: «Ja Ta võttis karika, tänas, andis selle neile ja ütles: «Jooge kõik selle seest, sest see on minu lepinguveri, mis valatakse paljude eest pattude andeksandmiseks!»» (Mt 26:27j)

Me mitte ainult ei oota Kristuse tulemist «tulevaste hüvede ülempreestrina» kunagi määratus tulevikus, vaid me teame, et Ta on tulnud ja tuleb jätkuvalt nende suurte ja täiuslike, tõeliselt heade andidega iga kord, kui pühitseme ja võtame vastu uue lepingu sakramenti, saades osa Kristuse ihust, mis on meie eest murtud, ja Tema lepinguverest, mis on valatud meie pattude andeksandmiseks. Nii me mitte ei korda Kristuse ristiohvrit – sest seda ei ole vaja ega saagi korrata –, küll aga on meile antud võimalus selles sakramentaalselt, ent siiski realselt ja vahetult osaleda. Nii on iga armulaud otseselt võrreldav vana seaduse üksnes kord aastas tähistatud suure lepituspäevaga.

Lisaks verele kõneleb Heebrea kiri vana seaduse ettekirjutustele viidates ka lehma tuhast. Tegemist oli punase veatu lehma põletamisel saadud tuhaga, millest valmistati puhastusvesi nende rituaalseks puhastamiseks, kes olid ennast surnuga kokku puutudes roojastanud. Kiri heebrealastele kasutab seda võrdpildina «südametunnistuse surnud tegude» ja nendest puhastamise kohta, mida ei suuda saavutada mitte lehma tuhk ega sellest valmistatud puhastusvesi, vaid üksnes Kristuse veri.

Kristus on meid oma surmaga, oma vere läbi lunastanud, s.t vabastanud kuradi meelevallast, patu ja surma orjusest (vrd Hb 2:14j). Ta on selle saavutanud ja meile igavesena kindlustanud (vt vastavat keelelist märkust) ennast «igavese Vaimu läbi laitmatuna Jumalale ohverdades» (vrd Hb 9:14). Viimase väljendi puhul on tegemist viitega pühimale Kolmainsusele, Jumalale, kes kõigis oma kolmes isikus on inimkonna lunastamisel tegev: Isa on läkitanud Püha Vaimu läbi siia maailma oma Poja, kes tõelise inimese ja tõelise Jumalana, tollesama Vaimuga võituna⁸, ennast inimkonna päästmiseks ohverdades ja asendavalt meie eest Isale tagasi andes on iseeneses teostanud täiusliku ja igavese lepituse patuse inimese ja püha Jumala vahel.

Kristus on «ülempreester, kes on istunud Ausuuruse trooni paremale poole taevas, kes talitab pühamus ja tõelises lepingutelgis, mida ei ole püstitanud inimene, vaid Issand» (Hb 8:1j). Heebrea kiri, rõhutades, et Kristus on saavutanud igavese lunastuse

⁸ Vrd nt Ap 10:37j: «Te teate seda, mis on sündinud algul Galileas ja siis kogu Juudamaal pärast ristimist, mida kuulutas Johannes – kuidas Jeesus Naatsaretist, keda Jumal oli võidnud Püha Vaimu ja väega, käis mööda maad head tehes ja parandades kõiki kuradi poolt rõhutuid, sest Jumal oli Temaga.»

«ühe korra kõige pühamasse paika» minnes, kõneleb samal ajal Kristuse ülempreesterlikust teenistusest kui millestki jätkuvast – nimelt nendes, kes on kutsutud, kes praegu veel ootavad igavese pärandi kättesaamist, ent sakramentaalsel viisil juba elavad selles nendena, kes «ei ole astunud käega katsutava ja tules põleva mäe ligi, ei sünguse, ei pimeduse, ei raju, ei pasunahääle ega niisuguse kõne kõla juurde, mille kuuljad palusid, et sellele ei lisataks ühtegi sõna», vaid on «tulnud Siioni mäe juurde ja elava Jumala linna, taevase Jeruusalemma juurde ja kümnete tuhandete inglite juurde, esikpoegade koguduse juurde, kes on kirja pandud taevas, ja Jumala, kõikide kohtumõistja juurde, ja täiuslikuks saanud õigete vaimude juurde, ja uue lepingu vahemehe Jeesuse juurde, ja piserdamisvere juurde, mis kõneleb paremini Aabeli verest» (Hb 12:18–24).

Jutluseks

Viienda pühapäevaga algab paastuaja teine pool, mida nimetatakse ka kannatusajaks (nagu pühapäeva ennast Kannatuse pühapäevaks).

Pühapäeva ladinakeelne nimi *Judica* – «mõista [mulle] õigust» – tuleneb missa vanakiriklikust algussalmist Ps 43:1j: «Mõista mulle õigust, oh Jumal, ja aja mu asja halastamatu rahva vastu! Päästa mind petise ja ülekohtuse mehe käest! Sest Sina oled mu Jumal, mu tugev kaitse.» Tegemist on psalmiga, mis väljendab igatsust pühakoja ning samaaegselt ka jumaliku valguse ja tõe järele ning mis on läänekiriku traditsioonilises liturgias tuntud pea iga missa alguses seisvate astmepalvete osana, mida palutakse enne, kui preester astub üles altari juurde.

Paastuaja viienda pühapäeva vanakiriklikuks Evangeeliumiks (Jh 8:46–59) on Jeesuse vaidlus juutidega, kes süüdistavad Teda selles, et Ta, kurjast vaimust juhitud, teotavat Jumalat, ning kellele Jeesus näitab vastuseks, et Teda mitte kuulda võttes demonstreerivad juudid ise, et nad ei ole Jumalast ega tõelised Aabrahami lapsed. EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi loetakse seda Evangeeliumi kolmandal lugemisaastal paastuaja kolmandal pühapäeval.

Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi on paastuaja viienda pühapäeva esimese lugemisaasta Vana Testamendi lugemiseks (1Ms 11:1–13) jutustus sellest, kuidas Jumal Aabrahami proovile pani ja tema poja Iisaki ohverdamist nõudis. Kiriku pärimus näeb selles võrdpilti Jumala enda kohta, kes erinevalt Aabrahamist ohverdaski oma ainusündinud Poja asendavalt patuse inimkonna eest, nii nagu Aabraham viimaks ohverdas rägastikku kinni jäänud jäära oma poja asemel.

Esimese lugemisaasta Evangeeliumiks (Jh 11:47–53) on pilguheit Laatsaruse ülesäratamisele järgnenud Suurkohtu koosolekule, millel otsustati Jeesus kui ohtlik segadusetekitaja surmata, kusjuures selle otsuse ja Jeesuse surma tõelise tähenduse

ütles sel koosolekul lausa prohvetlikul viisil välja ülempreester Kaifas: «On parem, et üks inimene sureb rahva eest, kui et kogu rahvas hukub.»

Nii kõnelevad kõik kolm pühakirjalugemist Kristuse ohvrismast, mis kahtlemata seisab nii paastuaja viienda pühapäeva kui kahe viimase nädala keskmes. Epistel lisab Iisaki ohverdamise loole kui võrdpildile sellest, et Jumal on andnud meie eest oma ainusündinud Poja, seose vana lepingu ohvriteenistusega, milles Kiri heebrealastele näeb Kristuse preesterliku teenistuse eelkujutist. Vana lepingu ohvrite ülesandeks oli ühelt poolt hoida Iisraeli rahvast ebajumalateenistuse eest, teisalt aga – ja määramatult olulisemana – tuletada inimestele meelde nii nende pattu kui seda, et nad on kutsutud otsima lepitust Jumalaga ning elama Tema eraldatud ja pühitsetud rahvana.

Kristus on selle, mida Vana Testament ette kuulutas, täide viinud – eelkujutistest mõõtnatult täiuslikumal ja tegelikult ainsal mõeldaval viisil: inimeseks saanud Jumalana iseennast andes ning mitte ohvriloomade, vaid iseenda verrega taevasesse pühamusse sisenedes, sellega samal ajal neid, keda Ta on kutsunud – oma lunastatuid – piserdades ning seeläbi patust ja surnud tegudest puhastades.

Samal ajal, kui Heebrea kiri rõhutab, et Kristus on see, kes omasid taevase aujärje ees esindab, kutsub ta lunastatuid ühes Kristusega armu aujärje juurde ruttama (Hb 4:16), siira südame ja usuküllusega Jumala ette minema (Hb 10:22), isegi kui see tähendab koos Kristusega «väljapoole leeri» sattumist ja Tema teotuse kandmist (Hb 13:13). Et me seda suudaksime, selleks kinnitab Kristus meid jätkuvalt oma vere piserdamisega, s.t sakramentaalse osasaamisega oma lunastus-, lepitus- ja pühitusohvrilt Tema ihu ja vere läbi armulauas.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Jumal andis Moosese kaudu inimestele oma seadused ning sõlmis Iisraeli rahvaga lepingu, mille oluliseks osaks oli ohvriteenistus. Kõigi olulisemate ohvritalituste juurde kuulus ohvriloomade vere toomine templisse ning sellega erinevate riituste läbiviimine – märgiks, et veri, milles on iga elusolendi hing, kuulub Jumalale ning et see tuleb Jumalale tagasi anda. Tegemist on asendusohvriga, mis tuuakse patuse inimese puhastamiseks ja Jumalaga lepitamiseks.
2. Heebrea kiri näitab, et vana lepingu ohvrid on õigupoolest ainult pildid, eelkujutised, mis ei suuda inimeste patte ära võtta, vaid neid üksnes meelde tuletada, ning mille olulisimaks tähenduseks on, et nad kuulutavad ette tõelist ülempreestrit Jeest Kristust, inimeseks saanud Jumala Poega, kes on toonud iseennast täiuslikuks ohvriks ja kelle veri ainsana suudab inimesed tõeliselt lunastada, puhastada ja Jumalaga lepitada. Kristus on nii preester, ohver, ohvrialtar kui ka tõeline pühamu, kuna Jumal ja inimene saavad Temas saavad – lausa

ihulikult! – kokku ning on lahutamatult ühendatud. Täiusliku Jumala ja täiusliku inimesena, Heebrea kirja sõnadega öeldes «suurema ja täiuslikuma telgiga, mis ei ole kätega tehtud, see tähendab ei ole osa sellest loomisest», on Kristus viimselt ainus mõeldav Jumalale meelepärane ohver.

3. Sellesse Kristuse ohvrise oleme aga kaasatud meiegi. Mitte nendena, kellele oleks sellele midagi lisada või kes suudaksid seda mingil viisil korrata, vaid nendena, kes on Kristuse ohvrivere läbi lunastatud ning keda Tema vere piserdamisega jätkuvalt patust ja südametunnistuse surnud tegudest puhastatakse – eeskätt sellest lepinguverest osasaamise läbi armulauasakramendis. Millise aukartuse ja tänumeelega – ning samal ajal ka julguse ja rõõmuga – peaksime igal jumalateenistusel liginema meie ligi tulnud Issanda altarile, teades, et meid ootab seal oma imeliste andidega tulevaste hüvede suur, kaastundlik ja armuline ülempreester Kristus ise.